ואם איתא של צמר דיהה הימנה מיבעי ליה אמרי אין הכי נמי והתניא רבי נתן אומר לא שאמר ר' עקיבא של סיד דיהה הימנה אלא של צמר דיהה הימנה ומנלן דבהרת עזה היא אמר אביי אמר קרא [1]ואם בהרת לבנה היא היא לבנה ואין אחרת לבנה תנו רבנן [א]בהרת עמוקה וכן הוא אומר [2]ומראה עמוק מן העור [ב]כמראה חמה העמוקה מן הצל [3]שאת [ג]אין שאת אלא גבוה וכן הוא אומר [4]על כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות ספחת אין ספחת אלא טפילה וכן הוא אומר [5]ואמר ספחני נא אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנלן אמר רבי זירא נאמרה [6]לבנה בשאת ונאמרה לבנה בבהרת מה לבנה האמורה בשאת יש לה טפילה אף לבנה האמורה בבהרת יש לה טפילה במתניתא תנא הטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת לומר לך כשם שטפילה לשאת כך טפילה לבהרת: שאת כצמר לבן: [ד]מאי צמר לבן אמר רב ביבי אמר רב אסי צמר נקי בן יומו שמכבנין בו למילת אמר רבי חנינא משל דרבנן למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי איפרכי מלכו של זה למעלה ממלכו של זה ואיפרכו של זה למעלה מאיפרכו של זה האי זה למעלה מזה וזה למעלה מזה הוא אלא מלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה ומלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה רב אדא בר אבא אמר כגון מלכא ואלקפטא [ה]רופילא וריש גלותא האי זה למעלה מזה הוא אלא כגון מלכא ורופילא ואלקפטא וריש גלותא רבא אמר כגון שבור מלכא וקיסר א"ל רב פפא לרבא הי מינייהו עדיף אמר ליה [ו]בחורשיא קא אכיל ליה פוק חזי טיבעא דמאן סגי בעלמא דכתיב [7]ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה [ז]א"ר יוחנן זו רומי חייבת שטיבעה יצא בכל העולם כולו רבינא אמר כגון גלימא דעמר ושחקיה סדינא דכיתנא ושחקיה: את שיש בה ידיעה בתחלה וכו': ת"ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו ודין הוא הואיל והזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה מה כשהזהיר וענש על הטומאה לא הזהיר וענש אלא על טומאת מקדש וקדשיו [ח]אף כשחייב קרבן על הטומאה לא חייב אלא על טומאת מקדש וקדשיו ואימא תרומה שהזהיר וענש לא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן אימא ה"מ קרבן קבוע אבל

עולה

ואם איתא. דלמר אחר שלג תני להו: **של למר דיהה הימנה מיבעי ליה.** דיהה פלית"א בלע"ז: עמוקה וגבוה לאו דוקא קאמר אלא נראית כעמוקה: א)**טפילה לבהרת מנלן.** לרבנן קבעי לה דאילו לרבי עקיבא לית ליה ריבוי טפילה לבהרת: **ספחני.** אספני: **בן יומו.** ביום הולדו: **מכבנין.** לשון הרחלים יולאות כבונות (שבת דף נג:) וכמו (גיטין דף יד:) תנתן כבנתי לבתי פרמוי"ל והוא ח)בת נפש שקורין נושק"א שמחברין בה פתיחות פי החלוק כך כשנולד הכבש והאם לוחכתו אינו) למרו נקי ט)באותו יום והרולה להגיעו למילת עושה לכבש מעטה עור ומכבנו עליו שלא יתפרד ונמלא הלמר מכוסה כל הימים: **מלכו של זה.** בהרת שהוא מלכו של סיד למעלה משאת שהוא מלכו של קרום ולכן הן מלטרפין הבהרת והשאת ואיפרכו של מלך זה למעלה מאיפרכו של מלך זה סיד למעלה מקרום וממילא שמעינן דסיד למטה משאת הוא: **אלא מלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשי'.** כל איפרכוס הולך אחר מלכו כך כל תולדה מלטרפת לאביה: הכי גרסינן **ומלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה: מלכא ואלקפטא.** שני מלכים הם ומלכא חשיב מאלקפטא: **רופילא.** איפרכוס של מלכא: **וריש גלותא.** איפרכוס של אלקפטא: **כגון מלכא ואלקפטא.** כשמהלכין זה אחר זה כסדר זה הולכים: **האי זה למעלה מזה הוא אלא כגון מלכא ורופילא ואלקפטא וריש גלותא.** כשמהלכין שנים שנים כל איפרכוס הולך אחר מלכו: **שבור מלכא.** מלך פרס וקיסר מלך רומי וכל אחד יש לו איפרכוס: **הי מנייהו חשיב.** שבור או קיסר: **בחורשיא אכיל ליה.** האיש הזה מוטמן ביערים כל ימיו שלא שמע בטיבעה של מלכות רומי והולך לשאול זאת. ורב פפא משום דאקדים רבא שבור מלכא לקיסר הוא דשייל' ורבא מירא עשה שהיה תחתיו במלכותו כדאמר במס' חגיגה (דף ה:) שדור דבי שבור מלכא וגרבוהו: **רומי חייבת.** תרגום של רשעה שנאמר (מלאכי א) וקראו להם גבול רשעה: **רבינא אמר.** משל דרבנן כגון גלימא דעמרא שהוא מלובן כשהוא חדש וליבונו מבהיק הרבה יותר משל טלית ישנה: **וגלימא דכיתנא ושחקיה.** שהחדש לבן הרבה משל ישן אבל החדשות של זו ושל זו קרובות להיות שוות. כך הבהרת גבוהה הרבה מן הסיד שהוא תולדתו והשאת מן הקרום והאבות קרובים להיות שוים: **שאין הכתוב מדבר.** פרשת קרבן עולה ויורד [ויקרא ה] שחייבתו קרבן על הטומאה מנין שאין מחייבו על מגע אלא אם כן אוכל באותה טומאה קדש או נכנס למקדש: **ודין הוא.** הרי אתה דן מאליו: **הואיל והזהיר וענש.** על הזדון טומאה וחייבין נמי קרבן על שגגת טומאה מה מלינו כשהזהיר וענש כרת על זדון טומאה בטומאת מקדש וקדשיו הזהיר וענש שנאמר (ויקרא כה) י)לא יטמאו את מקדשי הרי זה אזהרת מקדש בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר (שם כב) הרי אזהרת קדש כי את מקדש ה' טמא ונכרת (במדבר יט) הרי עונש מקדש והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וגו' (ויקרא ז) הרי עונש קדש: **תרומה.** אם אכל תרומה בטומאה דהזהיר וענש דכתי' בקדשים לא יאכל ותרומה בכלל מדכתי' בה בההיא עניינא ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים ואמרינן ביבמו' (עד:) דבתרומה קאי מדתלי' בהערב שמש דאילו קדשים עד דמייתי כפרה: **וענש.** ומתו בו כי יחללוהו כ): **לא אשכחן עון מיתה דמחייב קרבן.** שאין חטאת באה אלא אשגגת כרת כדאמרי' בהוריו' (ח.):

מידי

ואם איתא ליתני של צמר דיהה הימנו. תימה דע"כ לריך למיתני שלג וסיד דלת"ק קאי דקתני הפתון שבשלג כיין המזוג בשלג הפתון שבסיד כיין המזוג בחלב דברי ר' ישמעאל רבי עקיבא אומר כו' וי"ל דהיינו דקמשני אמרי אין כדמתניא כלומר לא נקט סיד דוקא אלא קאי את"ק או שמא רבי נתן מגיה נמי במילתיה דרבי ישמעאל שאת במקום סיד: **ואין** אחרת לבנה. והא דכתיב (תהלים קמז) הנותן שלג כלמר אורחיה דקרא למיתלי שאינו מלוי במלוי: **גלימא** דביתנא ושחקיה. פי' בקונטרס לחדש יותר לבן ולא יתכן דבפ' כל היד (נדה דף יז.) משמע דשחקים לבנים יותר ומעלו טפי לבדיקה אלא לענין חשיבות נקט ליה דומיא דכל הני דלעיל ומיהו בנדה י"ל דמעלו לבדיקה לפי שהם רכים יותר אבל הקונטרס פירש שם לפי שהם לבנים יותר ל): **לא** הזהיר אלא על טומאת מקדש וקדשיו. פירש בקונטר' אזהרת קדש דכתיב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר ותימה דבפרק בתרא דמכות (דף יד:) משמע דבין לרבי יוחנן ובין לריש לקיש אתי האי קרא לאזהרת תרומה ואזהרת קדש נפק' לן לר' יוחנן מג"ש דטומאתו טומאתו ממקדש ולר"ל מבכל קדש לא תגע ויתכן פירוש הקונטרס להווא תנא דאמר בפ' הערל (יבמות עה. ושם) בזב בעל ג' ראיות ובמצורע מוחלט הכתוב מדבר ומאי אשר יטהר עד דמייתי כפרה והני אמוראי דמכות כרבי ישמעאל דפליג עליה התם ומוקי לה בתרומה ור' יוחנן גופיה מסיק לה בפרק הערל (שם דף עד.) משמיה דרבי ישמעאל איזהו דבר השוה בזרעו של אהרן הוי אומר זה תרומה: **אימא** תרומה. פירוש אימא נמי תרומה אבל אין לפרש אימא דוקא תרומה אבל מקדש וקדש דאיכא כרת לא תסגי ליה בקרבן עולה ויורד דהא בסמוך לא פריך הכי אלא משום דכתיב ביה מיעוטא וה"נ דהוה מצי למיפרך אימא טמא שימים שאפשר להיות איסור עבודה בלא איסור מקדש כגון שנטמא בעזרה ויצא בלא שהייה והפך בצנורא דרך הליכתו כדאמר בפ"ב לקמן (דף יז:) אלא משום דהיא גופה גמר מתרומה בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג:) להכי נקט תרומה ומטומאת כהנים לא מצי למיפרך שלא הוזהרו אלא על המת והכא כתב שרץ ונבלה: **לא** אשכחן עון מיתה דמחייב עליה קרבן. תימה ה"נ לא אשכחן עון כרת דמחייב עליה קרבן עולה ויורד *ויש לומר דההוא טעמא עדיף ליה טפי:

עולה

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"א מהל' טומאת צרעת הל' ו:

כו ב עיין בהשגות שם ובכ"מ:

ג [מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה ה]:

◆

תורה אור השלם

1. ואם בהרת לבנה הוא בעור בשרו ועמק אין מראה מן העור ושערה לא הפך לבן והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים: ויקרא יג ד

2. וראה אתה הכהן והנה נהפך שער לבן בבהרת ומראה עמק מן העור צרעת הוא במכוה פרחה וטמא אתו הכהן נגע צרעת הוא: ויקרא יג כה

3. אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים: ויקרא יג ב

4. ועל כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות: ישעיהו ב יד

5. והיה כל הנותר בביתך יבוא להשתחות לו לאגורת כסף וככר לחם ואמר ספחני נא אל אחת הכהנות לאכל פת לחם: שמואל א ב לו

6. וראה הכהן והנה שאת לבנה בעור והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת: ויקרא יג י

7. כן אמר חיותא רביעיתא מלכו רביעאה תהוא בארעא די תשנא מן כל מלכותא ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה: דניאל ז כג

◆

רבינו חננאל

א) הוה ליה למימר דהא שאת עדיפא מסיד. אמרי אין דהא תניא הכי ר' נתן אומר לא שאמר ר' עקיבא של סיד דיהה הימנה אלא של שאת דיהה הימנה. בהרת עזה כשלג שנאמר והנה מרים מצורעת כשלג. בהרת לבנה היא. אין לבנה למעלה הימנה. תנא הטיל הכתוב הספחת בין שאת לבהרת. כשם שטפילה לזו כך טפילה לזו. ומנא לן שהספחת טפילה היא שנאמר ספחני נא אל אחת הכהונות לאכל פת לחם. שאת אין שאת אלא גבוהה שנאמר על ההרים הגבוהים ועל הגבעות הנשאות. ומראה עמוק מן העור כמראה חמה העמוקה מן הצל. שאת כצמר לבן שהוא נקי בן יומו שמכבנין אותו למילת. א"ר חנינא משל (דר' חנינא) [דרבנן] למה הדבר דומה לתרי מלכי ותרי איפרכי. מלכו של זה למעלה מאיפרכו (של זה) דנפשיה וכן מלכו של זה למעלה מאיפרכו דנפשיה והוא כגון מלכא ורופילא אלקפטא וריש גלותא. א"ל רב פפא לרבא שבור מלכא חשיב או קיסר. א"ל רבא בי חרשיה אכול ליה. פי' מכה אוכלת לך בעיניך. כלומר אינך רואה טיבעא דמאן סגי בעלמא אלא טיבעא דקיסר קאולא כר' יוחנן דאמר מאי דכתיב ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה. זו רומי חייבת שטבעה יוצאה בכל העולם. ב) כדמתרגמינן בקרחתו בשחיקותיה שחקיה. פי' בלאותיהם: מתני' כל שיש בה ידיעה בתחלה כו' ת"ר בתורת כהנים מנין שאין חייב אלא בטומאת מקדש וקדשיו. הזהיר וענש על הטומאה במקדש. הזהיר ולא יטמאו את מחניהם. וענש שנאמר כל הנוגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא [את משכן ה' טמא] ונכרתה וגו' (במקדש) [ובקדש] הזהיר אמר ריש לקיש בכל קדש לא תגע וגו' ותניא כוותיה ומפורש בפרק אלו הן הלוקין בתחלתו ג) דאתקש קדש למקדש. ועוד מפורש ביבמות פרק הערל כי זו הנגיעה אכילה היא. וענש הנפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה וגו' ואכל מבשר זבח השלמים ונכרתה וחייב קרבן על הטומאה שנאמר או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה וגו' מה זה שהזהיר וענש לא הוא אלא בטומאת מקדש וקדשיו. אף זו הטומאה שחייב בה קרבן אינו אלא בטומאת מקדש וקדשיו. ודחי' ואימא טומאת תרומה דהא אית בה הזהרה וענש דכתיב ולא תשאו עליו חטא ומתו בו כי יחללוהו. ופרקינן תרומה עון מיתה היא ולא אשכחן בעון מיתה דחייב קרבן. ואמרינן נהי דאינו חייב קרבן קבוע קרבן עולה ויורד ליחייב.

מסורת הש"ס

א) [כ"ב פד. בכורו' מא. חולין סג.], ב) [סוטה ה:], ג) [שבת נג.], ד) [בלשון רומי הוא שר החיל. מוסף הערוך], ה) [עי' בערוך ערך חרש ג' מה שפירש בשם רב האי גאון], ו) ע"ז ב:, ז) [נ"ל אחר ד"ה ספחני], ח) [רש"ש מח"ו], ט) נ"ל כאותו, יעב"ץ וכ"ה הרש"ל בדפוס הראשון, י) נ"ל ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה), כ) [ויקרא כב], ל) [וע"ע תוס' נדה יז. ד"ה האי].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכבנין וכו' והוא בית נפש:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא אשכחן וכו' וי"ל דה"ט עדיף טפי. וקשה לי דמ"מ אמרי' דלמרי' מידי דהוי אשמיעת קול ולגבי תרומה ליכא כלל סברת לא מלינו דעון מיתה חייב קרבן דמידי דהוי שמיעת קול ונשמר ממילא הסברא לאוקמי' בתרומ' ולא במקדש מכח הסברא דלא מלינו דעון כרת דלפני בעולה ויורד א"כ מאי פרכי' ואימא בה למעוטי הקדש הא לזה ל"ל קרא דמסברא מוקמי' בתרומה ולא במקדש ומוכח דבה למעט תרומה וצ"ע:

◆

לעזי רש"י

פלית"א [פלד"א]. חיוור. פרמוי"ל [פירמי"ל]. סגר. נושק"א. סיכה, מכבנה.

◆

מוסף רש"י

עמוק. דהיינו שפל, כמראה חמה שנראית עמוקה, שפל מן הצל (בכורות מא.) חמה אצל צל נראית עמוקה, וכן כל לבן ושחור בבשר נראה הלבן עמוק, כך בהרת לבנה היא (חולין סג.). שמכבנין בו. קושרין נגד פניו כיס שעולה שאמרו נקי ומשמר למרו שלא יטנף, למילת. לעשות מצמרו כלי מילת. מכבנין, על שעושין כמין קרסי מתכת לחבר הבגד, כמו תנתן כבינתי לבתי, נושק"א בלע"ז (שבת נג. ועי' יחזקאל כז יח). ואלקפטא. דוכוס (זבחים צז:).

א) נראה דל"ל ואם איתא של צמר דיהה הימנה הוה ליה כו'. ב) אולי צ"ל ושחקיה פי' בלאותיהם כדמתרגמינן בקרחתו בשחיקותיה. ג) אולי צ"ל בתחלתו דמיירי באכילה דאיתקש קודש וכו'.